

Vorm en kapstok

Droom

De Wereld Draait Door besteedde onlangs aandacht aan de tentoonstelling over Marilyn Monroe in de Nieuwe Kerk in Amsterdam. Tafeldame Hanneke Groenteman bracht de beroemde droom van Monroe ter sprake dat zij werd opengesneden en opgevuld bleek met stro. Voor de interpretatie hoef je geen Freud te hebben gelezen: een pop, louter buitenkant, een vorm die overeenkomt met onze voorstelling en verwachting van die vorm.

Vorm

Iets vergelijkbaars deed zich voor in de nazit van het eerste TV-debat tussen Clinton en Trump van 26 september. Op social en andere media amper tot geen inhoudelijke bespreking van de programma's van beide presidentskandidaten. Niks over de gevolgen ervan voor het bruto binnenlands product, de verhouding tussen bevolkingsgroepen of de internationale handels- en andere verdragen.

De beoordeling was niet op inhoud maar op vorm. De debaters werden getoetst aan de mate waarin zij zich hielden aan de belofte over de vorm die zij eerder hebben gedaan. Ook werd beoordeeld hoe de vorm van de een zich verhield tot die van de ander (establishment, elite, presidentieel, volks, roepstoeter, ongezoeten, ...). En natuurlijk werd gewogen of de vorm van de een bestand was tegen aantasting door de vorm van de ander.

Dramaturgisch

Dat verleent zulke debatten een haast surrealistische kwaliteit: alsof je naar twee hulzen, vormen, *automatons* zit te kijken, naar louter buitenkant. De nabesprekingen daarvan zijn eerder dramaturgisch dan politiek van aard. Ik moest denken aan de woorden van Erving Goffman, die persoon en lichaam zag als een soort kapstok, waar het “zelf” aan wordt opgehangen. En zo zie ik daar twee menselijke vormen staan die zeggen: “Ik ben een kapstok, bekleed mij met jouw beeld van mij”. En om dat een beetje te sturen zorgen zij voor de aan- en afwezigheid van kapstokhaakjes (statements, uitroepen, mimiek, kapsels, kleding, lichaamshouding, ...) op strategische plaatsen. Kijken of de vorm van Clinton die in het tweede debat wordt gerepresenteerd het er wederom beter afbrengt dan de vorm van Trump.

Kapstok

Ruttes optreden in Zomergasten was voor wie op persoonlijke ontboezemingen hoopte een oefening in vergeefsheid en overigens een leerzame episode hoe men zijn vorm beheerst. Ook Rutte stelt ons voortdurend in staat hem te bekleden met het beeld dat hij ons van hem wil laten hebben. Een kapstokhaakje erbij, eentje eraf, een haakje wat hoger of lager hangen – het tast het beeld van die kapstok niet wezenlijk aan. Lees het boek dat de doorgaans zeer scherpzinnige Sheila Sitalsing over hem schreef en er komt net als bij Zomergasten precies het beeld uit dat je al jaren van hem dacht te hebben. Knap gedaan. Van Rutte.

Eigenschappen

En net als een jaar geleden in een interview in *Vrij Nederland* noemt Sitalsing de premier in haar boek een procesmanager, “de man die met iedereen overweg kan”, met een “...fixatie op het proces – als het maar soepel loopt, als hij maar dóór kan (...)”. En noemde ze hem in VN nog een “man zonder eigenschappen”, nu is ze vast van gedachten veranderd want het eerste hoofdstuk van *Mark* heet: De man met vele eigenschappen. De vraag is dan: van wie zijn die eigenschappen? Van hem (of Clinton, Trump, Monroe, een procesmanager)? Of van de toeschouwer, die ze toeschrijft aan de vorm op het schouwtoneel?